

Наръчник на родителя

Техническа помощ при изпълнението на компонент „Образование“ от многогодишен ФАР проект „Подобряване на състоянието и интеграция на малцинствени групи в неравностойно положение със специален фокус върху ромите“

БГ 2005/017-353.01.03

EuropeAid/122905/D/SER/BG

Проект, финансиран от Европейския съюз и изпълняван от
Консорциум с водещ партньор Хюмън Дайнамикс

Национален съвет за сътрудничество по етническите и демографските въпроси към Министерския съвет на Република България - основен бенефициент

Министерство на образованието и науката - бенефициент

**Дирекция „Етнически и демографски въпроси“ в
Администрацията на Министерския съвет – координатор на
техническото изпълнение на проекта**

Проектът Техническа помощ при изпълнението на компонент „Образование“ от многогодишен Фар проект „Подобряване на състоянието и интеграция на малцинствени групи в неравностойно положение със специален фокус върху ромите“ предоставя възможност на над 150 ученици от 8 области в България да участват в безплатни курсове за подготовка за кандидатстване след 7 или 8 клас в гимназиална степен на средно образование в гимназии, профилирани гимназии, средни общообразователни училища, професионални гимназии, спортни училища, училища по изкуствата и културата.

Паралелно с това се осъществяват и редица дейности по компонент работа с родители. Нашето разбиране за работа с родители от ромска общност, включително и мотивирането на родители да пращат децата си на училище и да ги насърчават да продължават в по-горна образователна степен, е свързано не само пряко с училищното образование, но и с развитие на житейски умения и знания във връзка с по-пълноценното развитие на детето като самостоятелна личност. Във връзка с това бяха проведени интерактивни обучения с родители и учители от целевите населени места на проекта – Ямбол, Стралджа, Твърдица, с. Мамарчево (община Болярско), Лом, Вълчедръм, с. Долни Цибър (община Вълчедръм), Медковец, Върбица, Ракифово, Гърмен, Бобов дол и др. Целта ни е да развием капацитета на семейството и общността за подпомагане включването на децата в образователната система и продължаване на образованието на децата в по-горна степен, да насърчим развитието на партньорството между училище и родителска общност. Заедно с участниците в интерактивни обучения, решихме, че издаването на този информационен бюлетин би бил полезен както на родители, така и на учителите. Включените теми са по предложение на участниците в обученията, част от материалите са разработени съвместно с родители, учители и експерти по проекта.

ПОСЛАНИЕТО НА ЕДНО ДЕТЕ

1. Не ме разпитвайте. Зная много добре, че не мога да науча всичко, което искам. Аз само ви изпитвам.
2. Не се страхувайте да сте строги с мен! Аз го предпочитам. Това ще ми позволи да разбера къде ми е мястото.
3. Не ме насилвайте! Това ще ме научи, че в силата е всичко. Аз ще откликна по-лесно, ако ме убеждавате.
4. Не бъдете непоследователни! Това ме обърква и ме кара да се измъквам по какъвто начин мога.
5. Не ми обещавайте! Вие може да не сте в състояние да изпълните обещанията си. Това ще ме накара да не ви вярвам.
6. Не ме карайте да се чувствам по-малък, отколкото съм! Аз ще го компенсирам, като започна да се гържа, като "важна клечка".
7. Не ме критикувайте пред други хора! Аз ще възприема по-добре, ако разговаряте с мен спокойно и насаме.
8. Не се опитвайте да ме поучавате! Вие бихте се изненадали колко добре знам, какво е добро и какво-лошо.
9. Не ме карайте да чувствам грешките си, като грехове! Аз трябва да се науча да правя грешки, без да чувствам, че не съм добър.
10. Не искайте обяснение за лошото ми поведение! Понякога не знам, защо съм се гържал така.
11. Не поставяйте твърде много на изпитание честността ми! Лесно мога да се уплаша и да ви излъжа.
12. Не забравяйте, че обичам да експериментирам! По този начин се уча. Моля, изтърпявайте ме.
13. Не ме предпазвайте от последиците! Аз имам нужда от опит.
14. Никога не се представяйте за идеални и безгрешни! Ще ми бъде трудно да ви следвам.
15. Не позволявайте страховете ми да предизвикат безпокойствието ви! Иначе ще се страхувам повече. Вдъхнете ми смелост.
16. Не забравяйте, че мога да се справя без вашето разбиране!
17. Макар и често заслужили, забравете похвалите и одобрението!
18. Отнасяйте се с мен като с равен! Запомнете, че е по-лесно да се учите от модел, а не от критик.

И още нещо! Аз ви обичам! Моля ви, обичайте ме и вие!

Неизвестен автор

1. За родителите и образованието

Много изследвания показват, че децата се справят по-добре в училище, по-популярни са сред съучениците, имат добро емоционално здраве и се развиват като пълноценни личности, когато родителят има активна роля в образованието и училищния живот. Това участие показва на детето, че родителят е искрено загрижен и заинтересован от образованието му и че училището е мястото, където то ще получи ценни знания и ще развие взаимоотношения и умения.

Понякога, когато родителите не вземат активно участие в училищните занимания, детето може да загуби желание да учи и посещава училище. Често родителите се оправдават, че нямат време и сили или пък се чувстват неуютно в училище. Други родители изпитват объркване как точно и под каква форма могат да участват в училищния живот на детето си, а някои просто нямат необходимата информация.

Ето как родителите от Стралджа, от С.Мамарчево (община Болярско), от Ямбол, от Мегковец, от Вълчедръм, от с. Долни Цибър виждат ползите от участието в образованието на детето :

- » Родителят трябва да даде пример на детето;
- » Съвместната работа с учителите показва заинтересоваността на родителите, че ние искаме нашите деца да се образоват;
- » Когато родителите участват подпомагат работата на учителите;
- » Родителите са част от децата;
- » Родителите възпитават децата;
- » Децата получават полезни съвети от родителите;
- » Защото децата трябва да имат работа;
- » Защото ако не учат е по-трудно;
- » Има родители, които искат да участват в образованието на децата, но не могат поради липса на пари и др.;
- » Образованието на децата зависи от родителите;
- » Родителите обичат децата си;
- » Като участват в образованието на децата си, ги опознават по-добре;

- » Създават по-близък контакт с учителите;
- » Изгражда се взаимно доверие;
- » Заедно работят за възпитанието на детето;
- » Родителите ще се убедят в добрите намерения на учителя в процеса на обучение;
- » Родителите могат да участват като правят заедно с учителите украса на класната стая, музикални дейности;
- » Родителите могат да влияят за създаване на занималня.

Извогу:

1. Родителите са първите учители на своите деца. Те им предават своите разбирания, убеждения за живота, своите ценности. През техните очи децата виждат света и себе си.
2. Когато родителите участват в образованието на децата те научават нови неща за тях, опознават ги по-добре, създават близък контакт с учителите и им имат повече доверие.
3. Родителите могат да участват по-активно в училищния живот да дават предложения за занимални или извънкласни дейности, да помогнат при украсата на класната стая или организирането на празниците на класа, да участват в училищни дейности.

*Обучение Партниране
родители - учители,
проведено в Ямбол
през декември 2008*

ОТГОВОРНОСТТА ДА СИ РОДИТЕЛ

Родителите са най – важните хора в живота на едно дете. Връзката между родителите и детето започва още с раждането и има много голямо значение за развитието на детето. Тя може да помогне на детето да стане това, което иска, но може да му причини и много болка , отчаяние, отчужденост, враждебност и да се отрази по трагичен начин на живота му. Малкото дете се оглежда в очите на родителите и така расте и е много важно какво му показват тези очи - дали, че го харесват, приемат, обичат или че не е желано.

Ако родителите са грижовни, отзивчиви и обичат детето, то детето расте спокойно и щастливо.

Често родителите си задават въпроса добри родители ли са? - дали това което правят за децата си е най-доброто за тях, дали това ще им помогне, когато пораснат да бъдат едни успешни и щастливи хора, да имат по-добър живот от нас. Не винаги са сигурни, че се справят успешно.

Много хора мечтаят и планират още от детството си как ще станат родители. Всеки има спомен за малките момиченца как играят с кукли- хранят ги, повизват ги, обличат ги. И все пак, кой или от къде се учим за родители? Много често повтаряме това, което сме наблюдавали като модел от нашите родители. Харесваме или не техния модел ние също го следваме.

Когато попитали един от известните педагози от миналото кога започва възпитанието на едно дете, той отговорил: “Някъде двадесетина години преди зачеването му. Когато неговите баби и дядовци показват на бъдещите му родители какво означава да бъдеш родител....”

Част от уменията се овладяват и процеса на общуване с децата. Когато се родят, те някак невидимо започват да ни подсказват какво да правим и ние в движение овладяваме умения за родителство.

В живота на всеки родител съществуват моменти, когато поведението на любимото дете отива в задънена улица. А може би самите възрастни, използвайки крайни методи на възпитание, правят неща, заради които после се срамуват. Не сте сами в грешките си, всички родители от време на време грешат. Но винаги е по-добре да се учим от чуждите грешки, нали?

10 грешки във възпитанието

Мнение на родителите

Грешка първа: Обещанието

“Повече няма да те обичам”
“Ако не си такъв, какъвто аз искам, няма да те обичам повече”

Защо децата така често спорят по повод на всяка наша молба? Може би ни правят напук. Какво да правим? Да призоваваме към здрав разум? Но, те просто не слушат какво им говорят възрастните. Да заплашваме? Това още повече не действа. В такива случаи много родители използват своеобразен код: “Сега мама няма да те обича повече”. Често много от нас произнасят тази фраза.

Грешка втора: Безразличието

“Прави каквото исках, все ми е едно”

Защо да се напъгам? Да споря, да търся аргументи, да доказвам нещо на детето, да нервнича? Детето е длъжно да се научи само да решава своите проблеми. И изобщо детето трябва да се готви за живота като възрастен, колкото се може по-бързо да стане самостоятелно, а нас да остави на мира.

Грешка трета: Прекалено много строгост

“Ти трябва да правиш това, което ти казвам, защото тук аз командвам”

Децата трябва да слушат възрастните безпрекословно – това е най-важният принцип на възпитанието. Не се допускат дискусии. Не е важно на колко е детето – 6 или 16. Не децата не трябва да се отстъпва, иначе ти се качват на главата.

Грешка четвърта: Детето трябва да се глези

“Ще направя това сама. Не е по силите на моето детенце”

Готови сме да направим всичко за нашия малчуган, та нали децата трябва да получават най-доброто. Детството е толкова кратко, че трябва да бъде прекрасно. Нравоучения, неудачи, неудовлетвореност – в нашите ръце е да избавим малчугана от всички трудности и неприятности. Така е прието, да прегуждаме и изпълняваме всяко желание на детето.

Грешка пета:

Напрянатата роля

“Моето дете – моят най-добър приятел”

Детето е най-важното в нашия живот, то е толкова съобразително, с него може да се говори за всичко. То ни разбира така, сякаш е истински възрастен.

Грешка шеста:

Парите

“Повече пари – по-добро възпитание”

Ние сме толкова притеснени с парите, че не можем да си позволим да се позабавляваме с детето. Постоянно всичко трябва да му отказваме, то доизносва стари вещи и пр. С две думи ако имаме повече пари бихме били по-добри родители.

Грешка седма:

Наполеоновски планове

“Моето дете ще се занимава с музика (тенис, живопис), няма да му позволя да пропусне своя шанс”

Много възрастни са мечтали в детството си да се занимават с балет, да свирят на пиано или да играят тенис, но не са имали тази възможност. И сега главната цел на мама и татко е да дадат на детето най-доброто образование. Не е важно на детето да му харесва много, ще дойде време и то ще оцени старанието на възрастните.

Грешка осма:

Твърде малко ласки

“Целувките и прочие нежноти не са важни за детето”

Да прегърнем малката сестричка? Каква глупост! Да целунем мама? Да се погушкаме с татко? За това няма време. Много възрастни смятат, че ласките в детска възраст могат да доведат в бъдеще проблеми със сексуалната ориентация. Накратко – никакви прегръдки и целувки – има по-важни и сериозни неща.

Грешка десета:

Твърде малко време за възпитание на детето

“За съжаление съвсем нямам време за теб”

Много възрастни са доста заети в работата, но се стараят всяка свободна минута да прекарват с децата – водят ги на градина и на училище, готвят им, перат, купуват всичко, което им е нужно. Децата трябва сами да разбират, че родителите просто нямат време да поизгряят с тях или да им почетат.

Мнение на психолозите

Обещанието повече да не обичате своето дете е едно от най-силните средства на възпитание. Обаче тази заплаха като правило не се осъществява. А децата прекрасно чувстват фалша. Веднъж излъгали, можете за дълго да загубите доверието на детето. То ще ви възприема като лъжец. По-добре е да кажете: “Аз пак те обичам, но не одобрявам поведението ти”.

Никога не трябва да показвате на детето, че ви е все едно с какво се занимава. Дори и най-леко да почувства вашето безразличие, веднага започва да проверява доколко то е “истинско”. И най-често, проверката се свежда до извършване на лоши постъпки. Детето чака, ще последва ли критика след постъпката или не. Получава се затворен кръг. Затова вместо да показвате безразличие, постарайте се да установите с детето дружески отношения, дори и когато поведението му никак не ви харесва. Може да кажете, например така: “Да знаеш, че по този въпрос изобщо не съм съгласен с теб. Но искам да ти помогна, защото те обичам. Във всеки момент, когато имаш нужда можеш да поискаш съвет”.

Децата обзателно трябва да разбират защо правят това или онова. Прекалено строгото възпитание, основано на принципи, които не винаги са разбираеми за детето, напомнят дресировка. Детето може безпрекословно да изпълнява всичко, когато вие сте наоколо и да “плюе” на всички забрани, когато вас ви няма. Убеждението е по-добро от строгостта. В случай на необходимост може да кажете така: “Сега ще направим така, както казвам, а довечера спокойно ще обсъдим – защо”

На разглезените деца е много по-трудно в живота. Не трябва да се държи единственото чедо под похлупака на родителската любов, защото в бъдеще това може да доведе до множество проблеми. Повярвайте, когато родителите махат всяко камъче от пътя на детето, то не се чувства щастливо. По-скоро обратното, то се чувства съвършено безпомощно и самотно. “Опитай да се справиш сам, а ако не се получи с удоволствие ще ти помогна” – ето един от вариантите на мъдро отношение към дъщерята или сина.

Децата са готови да направят всичко, което се харесва на техните родители, та нали мама и татко са най-важните хора на света. Малчуганите дори са готови да се нагърбят със сложния свят от проблеми на възрастните, вместо да обсъждат своите интереси с връстниците си. Но така техните собствени проблеми остават нерешени.

Любовта не се купува с пари – звучи доста банално, но е истина. Често в семейства с невисоки доходи възрастните правят така, че детето да не е лишено от нищо. Но не трябва да чувствате угризение на съвестта за това, че не можете да изпълнявате всичките му желания. В крайна сметка любовта, ласките, съвместните игри и времето прекарано заедно с детето са много по-важни от съдържанието на портфейла ви. И накрая, съвсем не парите правят детето щастливо, а съзнанието за това колко е значимо то за вас.

За съжаление децата не винаги оценяват усилията на родителите. И често блестящото бъдеще, нарисувано от възрастния във въображението му се разбива в пълното нежелание на детето да се занимава, например, с музика. Докато детето е малко слуша възрастните, но след това... Желаете ли да се откъсне от клетката на родителската любов започва да изразява протест с достъпни за него способности. Това може да бъде и прием на наркотици или просто увлечение по тежкия рок в нощните часове. Затова денят на детето трябва да се запълва с полезни занимания като не забравяте да оставяте и малко време за негови лични дела.

Децата на всяка възраст се стремят към ласка. Тя им помага да се почувстват обичани и им придава увереност в собствените сили. Но помнете, желанието за ласка трябва в болшинството от случаите да идва от самото дете. Не натрапвайте на детето своята любов – това може да го отблъсне.

Възрастните често забравят простата истина – ако сте родили дете, трябва и да намирате време за него. Дете, което непрекъснато слуша, че възрастните нямат време за него ще търси сродна душа сред чуждите хора. Дори ако денят ви е разпределен по минути намерете вечерта половин час (в този въпрос е важно качеството, а не количеството), постойте до леглото на детето, поговорете си с него, разкажете му приказка или му прочетете книжка. Това е толкова необходимо.

По преводни материали от руски език.

Представихме тези стилове, не за да предизвикаме задоволство или тъга, че ние самите като деца сме се срещнали с някои от тях, а за да може като родители да имаме едно на ум в главата си. А именно, че начина по който се гържим към детето има отношение към неговото израстване и оформяне като човек. Погледнете пак стиловете и вижте какво дете искате да отгледате. Изборът не е труден, трудно е да го следваме всеки ден.

Авторитетен: Това са родители, които приемат че детето е самостоятелна личност – със свои мисли, чувства, способности. Те се отнасят толерантно към мнението и желанията на децата, не налагат със сила своето мнение и не се стремят да подчинят детето. Опитват се да разберат ситуацията през погледа на детето, не бързат да си направят изводи преди да са изслушали обясненията на детето.

Детето израства като дружелюбно, сигурно в способностите си, със самочувствие, умеещо да създава приятелства, любопитно, с желание да успява.

Авторитарен: Това са ограничаващи родители, които често използват наказания, изискват от децата подчинение. Отказват да приемат идеите на своите деца, които не съвпадат с техните. Тези родители изискват подчинение и уважение и това създава враждебност. Повечето от този тип родители не вярват, че децата им могат да се справят затова упражняват постоянен контрол. Те внушават на детето усещането, че трябва да им е благодарно за всяко нещо.

Детето израства в потиснатост, страх, започва да лъже, изпитва вина и угризения. Враждебно е и трудно създава трайни приятелства. Трудно му е да си поставя и следва свои цели.

Разглезващ: Това са приемащи, мили родители и някак пасивни по отношение на дисциплината. Те се интересуват от децата си, живеят с техните проблеми, но без да упражняват контрол върху тях или да поставят изисквания към тях. Децата искат много често техните желания да бъдат задоволявани незабавно, те не изпитват особено уважение към другите и имат проблем със самоконтрола. Те са непопулярни сред връстниците си

Детето израства импулсивно - агресивно. Има ниско самочувствие, не обича да се подчинява на правила и изисквания. Лесно разгрознително е, импулсивно, има стремеж към налагане над другите, трудно следва целите си.

Занемаряващ: Това са родители, които не се интересуват много от децата си. Не знаят почти нищо за техните приятели, интереси, успехи или неуспехи, проблеми в и извън училище. Децата се нуждаят от родителите си, но когато не получават грижи и внимание, те стигат до убеждението, че в живота на родителя има много по-значими неща от самите тях.

Детето израства със слаб самоконтрол и не може да се справя добре със своята независимост.

Интерактивно обучение на родители, представители на ромска общност за информиране, консултиране и подкрепа на други родители по въпроси, свързани с образованието и образователната система проведено през февруари 2009 в София

От известно време вашето добро и послушно дете се е превърнало в постоянен опонент. Все не е съгласен, мръщи се, избухва. Често се застоява пред огледалото, затваря се в стаята, говори по телефона или скайпа, гържи се предизвикателно. Не е нужно да викате и да се опитвате да върнете правила. Просто вашето дете пораства и то не само на ръст, а и като емоции, интелект, взаимоотношения. По-често ние използваме израза навлиза в пубертета. Основната промяна по време на пубертета е израстването на височина. Това зависи от начи-

на на хранене, движение, околна среда. За една лятна ваканция някой деца порастват с 20 см, докато други само с 3. Това е индивидуално и не означава, че детето, което расте с по-бавни темпове няма да достигне връстниците си.

Появяват се вторичните полови белези - окосмяване около половите органи и под мишниците, при момчетата порастват мустаци и брада, засилва се окосмяването по краката, а по-късно и по гърдите. Поради засиленото производство на хормони, потенето се засилва и започва да мирише както при възрастните. При момчетата след 10 годишна възраст се появява менструацията. При момчетата семеотделянето става предимно през нощта, като често юношите сънуват еротични сънища (мокри сънища). При повечето тийнейджъри по лицето и гърба се появяват черни точки (комедони), които понякога се възпаляват и събират гной. Косата се омазнява. Половите жлези произвеждат полови клетки и половите органи променят миризмата си. Поради бързото израстване е възможно за кратък период някои от погроставащите да имат намален слух, намалено зрение и намалено обоняние. Организмът се изморява бързо и често тийнейджърите спят дълго и непробудно. Някой деца, особено момчета изпитват силен глад нощем и стават да се хранят. Това е нормално, защото енергията от храната се изразходва за растежа. След пубертета този нощен глад изчезва. Момчетата се закръглят в ханша и им порастват гърдите. При момчетата раменете се разширяват, скелета се издължава и мускулите стават по-развити. Гласовете на момчетата започват да мутират, а понякога това се случва и при момчетата.

Пубертетът е един от най-важните периоди в развитието на всеки млад човек. Именно през пубертета тийнейджърите се осъзнават сексуално, започват да се възприемат като възрастни хора. Средно, пубертетът започва между осмата и единадесетата година при момичетата и десетата и четирнадесетата - при момчетата. Това е период на изключително бързи промени на костната, нервната, ендокринната и мускулната система, които обикновено продължава 3-5 години. Пубертетът при момичетата започва с 2 години по-рано, защото те се раждат с малко по-оформени костна и нервна система, които се развиват постепенно през детството.

Освен физически, настъпват и други промени в поведението, мисленето, говоренето. Тъй, като темпото на физическо и емоционално израстване не е еднакво, често тийнейджърите имат "необяснимо" дори за самите себе си поведение. До 9 годишна възраст децата мислят буквално. В пубертета започват да мислят и абстрактно. Хормоналната буря ги кара да се чувстват несигурни в себе си, да се срамуват, да бъдат много по-любопитни от обикновено, да се заглеждат по противоположния пол, да търсят идоли, на които с удоволствие да подражават. Обикновено това са музиканти, спортисти, артисти или други известни личности. Момичетата изведнъж се привързват към бащите си, искат навсякъде да ходят с тях, търсят компанията им и обратно- момчетата са като залепени за майките си. Този период отминава. Но по този начин децата си създават идеали за външен вид на партньора и е много важен момент за следващата стъпка - започване на полов живот.

Към пубертета трябва да се подходи с разбиране от страна на родители и учители, защото в този период се формира характера на бъдещия възрастен. През този период нашето дете израства и преминава от детството в зрелостта. В пубертета децата посягат към забранените от детството неща - запалват първата цигара, изпиват първата чаша алкохол, опитват да пушат трева, а някои дори посягат към по-силни наркотици. Пубертетът и възрастта на експериментирането. Искат да бъдат по-самостоятелни, да вземат сами решения и да гледат на тях като на големи. Чувстват се поласкани, когато им се гласува доверие, но не винаги са в състояние да го оправдаят. Искат да прекарват по-голямата част от времето си с връстници, отколкото с братя и сестри (освен, ако не са по-големи) или родители. Започват да употребяват жаргон и да се гържат предизвикателно невъзпитано. Всичко това е с цел привличане на вниманието. Стременията и ценностите на тийнейджърите могат и да се различават, но всички млади хора си

приличат по едно – по желанието си да се убедят, че животът им има смисъл, както и че наоколо има някой, който го е грижа за тях. Понеже им липсва житейски опит и не знаят как да реагират адекватно, доста деца започват да лъжат, дори, ако преди не са го правили. Понякога изпадат в истеричен плач без видима причина. След това проявяват силно чувство за хумор. Децата, които са били кротки и срамежливи, в пубертета се променят - стават общителни и обратно - откритите се затварят в себе си.

Родителите и пубертета

Родителите имат много важна роля по време на пубертета. Те са модела на поведение, който детето копира, дори несъзнателно. Те са тези, които са най-близо до детето и неговите проблеми, приятели, интереси. От тяхното присъствие в живота на тийнейджъра зависи каква посока ще има неговото поведение. Родителите носят отговорност за физическото и емоционално оцеляване на детето си. Това е много трудна задача, но с повече информация, разбиране и ОТДЕЛНО ВРЕМЕ, за тийнейджъра има варианти да се премине по-леко този период.

Отношенията между родителите

Независимо дали родителите живеят заедно или не, те винаги трябва да са наясно къде се намира детето им. Колкото и да са обтегнати отношенията им, едно телефонно прозвъняване може да струва бъдещето, а понякога и живота на детето. Много по-лесно е, когато и двамата родители поставят еднакви забрани и позволяват еднакви неща. Така детето се научава, че решенията на родителите трябва да се уважават и да се спазват. Ако единият родител не се съгласува с другия, детето ще започне да ги манипулира и винаги да постига своето, но няма да има контрол от по-строгия родител.

Границите

Всяко дете пробва докъде може да стигне с вашето търпение и граници. Колкото по-голямо става обаче, толкова по-ясно трябва да му се поставят граници. За да покажете на детето си, че не сте безразлични какво става с него, спирайте го всеки път, когато намирате поведението и постъпките му за неприемливи, реагирайте незабавно и отстоявайте позицията си твърдо. Колкото и да са обтегнати или приятелски отношенията ви с детето, вие сте родител, носите отговорност и имате право да поставяте правила. Не спорете с детето. То може да недоволства, ако не откликвате на желанията му. Но решенията вземате вие и то трябва да

е наясно с това. Независимо дали става дума за купуване на греха или излизане с приятели, ако родителя прецени, че има неприемливи положения, детето трябва да приеме родителското решение.

Парите

Дори да разполагате с повече средства, не учете детето си да има всичко, което пожелае. Обяснете му, че това, което иска е скъпо за вас и му предложете алтернатива - да му купите каквото е по възможностите ви или детето да си спести пари от гжобните. Ако детето ви разбере, поощрете го - давайте му гребни пари за всяка хубава постъпка (добър успех в училище, грижи за дома или по-малките братя и сестри, някакъв успех в спорт или изкуство). Ако се нацупи и не иска да говори с вас- оставете го, ще му мине. Но не му купувайте нищо. Обяснете му в какво искате да инвестирате, което се отнася за него - курс, уроци, почивка. Вие най-добре знаете какви са възможностите ви и кое е най-добро за вашето дете. Не се тормозете, ако не разполагате с пари, за да заговорявате прищевките му. И на вас не ви е лесно. Децата трябва да разберат, че за всяко нещо, което имат вие сте работили и трябва да ги научите да уважават труда ви.

Любовта

Често тийнейджърите са влюбени. Обектът на любовта им може да е реален и не-реален. Ако детето ви е отнесено и тъжно, то може би страда. Оставете го да изживее чувствата си. Така ще се натрупа житейски опит, който ще му е нужен за връзките и влюбванията в зряла възраст. Каквито и да са любовните трепети, не ги подценявайте, оставете детето си да ги сподели или запази в тайна. Но ако ви ги сподели, запазете тайната му и не я споделяйте с други хора. Иначе ще загубите доверието му.

Не е лесно да си родител на дете, което преминава през пубертета. Все пак нека не забравяме, че ние сме ВЪЗРАСТНИТЕ и нашите деца имат право да пораснат.

ЗАЩО РАННИЯ БРАК ЗАТРУДНЯВА ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС И ПРЕЧИ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ДЕТЕТО?

Данни и изследвания показват, че ранните бракове са характерни главно за момичетата и момчетата от ромски и турски произход. Една от причините за това е традиционното разбиране, че по-високото образование влияе зле върху морала на девойката. В много от общности това разбиране се поддържа, както от родителите на момчето, така и от родителите на момичето. Според тези традиционни разбирания ролята на жената е да бъде добра съпруга и майка, да отглежда децата, да се грижи за къщата и подпомага препитанието на семейството. Най-уязвими остават момичетата от някои ромски общности, които не продължават образование след 7/8 клас и остават в порочния кръг на бедността и невъзможността да преодолеят изолираността си за цял живот. Ранните бракове в ромската общност са една от причините за прекъсване на образованието на ромските младежи и девойки. Ранните бракове не са масово явление, но има населени места и ромски групи, в които тази традиция е все още силна.

Защо ранните бракове пречат на образованието:

- » в повечето случаи след празненството спира посещаването на училище;
- » появяват се семейни ангажименти, които не са съвместими с образователния процес;
- » дори и да продължи образованието си, младото момиче или момче занижават успеха си, а и намалява мотивацията им да завършат образованието си;
- » от новата житейска роля на съпруг или съпруга те не виждат перспективи да продължат обучението си

Последиците от ранните бракове

В много случаи традицията на ранните бракове е причина за ниското образование на много момичета и момчета. Тя обрича младежи и девойки на невъзможност за развитие и осигуряване на добър стандарт и реализация в живота. Ниското образование, липсата на професия и на професионално израстване, обрича такива семейства на постоянен риск от безработица, на ниски доходи, на ниско самочувствие и възпроизвеждане на един и същ модел в семейството. Такива семейства са в невъзможност да осигурят условия за нормален живот на децата си поради ниска мотивация и финансови възможности.

Въпреки че напоследък се забелязва намаляване на ранните бракове, това не се осъзнава навреме от момичетата, защото за тях образованието не представлява никакъв интерес. Така те остават без основно образование, което намалява шансовете им за добра реализация на трудовия пазар, остават трайно безработни и упражняват нискоквалифициран труд, като наети лица по различни програми на МТСП или общински програми.

Напоследък се срещат и случаи, в които въпреки настъпилата промяна в семейния статус на учениците (особено сред момичетата) те успяват да продължат образованието си, което въпреки настъпилата промяна, би трябвало да се стимулира особено от учителите.

Необходимо е авторитетните напредничави личности в затворените ромски общности да оказват влияние върху тези традиции, за да се преодолее проблемът с ранните бракове. Необходимо е да се създават гъвкави механизми за продължаване на образованието от тези момичета и момчета, които на по-късна възраст са осъзнали необходимостта от образование. За сега в България единствената възможност остава самостоятелната форма на образование, която не предлага реални възможности за тези момичета и момчета да придобият необходимите знания за завършване на образователна степен.

*Партниране родители –
учители, обучение прове-
дено в Лом през Януари
2009*

За много хора дисциплина значи наказание. В днешно време Дисциплина не значи толкова наказание, колкото **по позитивен начин да помогнеш на детето да се научи на самоконтрол.**

Защо децата се нуждаят от дисциплина?

Като родители, вие сте първите учители на вашите деца. Дисциплинирането на децата може да ви се вижда много трудно, но то е много важна част от израстването на децата. То служи за:

1. За защита / за предпазване

Често чрез границите и правилата, които налагат, родителите се опитват да предпазят децата от опасностите.

Например

Родителите могат да учат детето да не пипа горещия котлон, но не като казват: "Не, не пипай там!", а като обясняват: "Не пипай горещия котлон, защото ще се опариш и след това ще те боли".

2. За да имат по-добри отношения с връстниците и възрастните

Дисциплинирането ще помогне на децата да имат по-добри отношения с другите и ще развие самоконтрола им.

Например

Дванадесет годишният ви син напомня на приятеля си правилата на добро поведение, което помага и на двамата да избегнат конфликт.

3. За да разберат границите на своето поведение и да научи какво е неприемливо поведение

Дисциплината може да помогне на детето да разбере границите на своето поведение и да научи какво е неприемливо поведение

Например

7 годишните първокласници се научават, че не трябва да стават и да се разхождат по време на час, защото заедно с учителя са приели такава правило за поведение в класа.

Дисциплината помага на децата да:

- » Да мислят и действат по приемлив начин
- » Да разбират логическите последици от своето поведение
- » Да подбират и използват важната информация за техния успех в училище и в живота
- » Да научат общоприетите норми за поведение, като уважение към всеки човек, зачитане на чуждата собственост и др.
- » Да научат ценностите, които са водещи за тяхното семейство или общност

Дисциплината не е наказание

Дисциплиниране съвсем не значи налагане на наказание. Учените са на мнение, че физическите наказания като стоене прав, пошляпване, бой, както и обидите и подигравките не са ефективни. Тези наказания може да ни изглеждат с много бърз ефект, но в бъдеще те имат по-скоро разрушително действие спрямо личността на детето, отколкото помагащо за развитието му.

Физическите наказания и словесните обиги.

Физическите наказания могат да обезкуражат и затруднят детето, както и да формират у него ниско самочувствие. Някои експерти смятат, че този тип наказания могат да доведат в последствие към физическа агресия, тъй като показват на децата, че насилието е приемливо поведение и те "СЪЩО МОГАТ ДА ПРАВЯТ ТАКА".

Вместо да ги наказваме трябва да научим децата кое поведение е позволено и кое не е и защо не е позволено.

Добре е да даваме примери на децата за позитивно поведение.

Например да кажем “Моля те, вдигни си грехите от пода, че ще чистя”, вместо “Не си хвърляй повече грехите на пода”.

Родители и дисциплината в училище

Моделът на поведение, който децата са получили в къщи се принася и в училище. Поведението в училище е продължение на домашната дисциплина. Роделите трябва да виждат проблемите с дисциплината в училище, като проблем в дома си. Ако учителят на вашето дете сподели за проблем с дисциплината в училище – говорете с него и с детето и търсете решение заедно. Опитайте да намерите разумни начини за контрол на поведението и да пренасочите прекалената активност на детето. Това ще окуражи детето и ще развие у него сагодисциплина и добри навици.

Родителите трябва да познават и подкрепят правилата в училище. Правилата в къщи, в класа и в училище трябва са в синхрон и да не си противоречат. Най-ефективния начин да се научат децата на дисциплина е този, при който самите деца, родителите и учителите заедно гържат на спазването на установените правила. Така децата ще получат подкрепа да развият самоконтрол и дисциплинираност. Децата трябва да усещат, че родителите им очакват от тях да спазват правилата в училище.

Родителите трябва да познават училищния правилник и училищната политика по отношение на поведението. Ако няма такава, родителите могат да предложат да се изработи съвместно с децата, учителите и ръководството, или ако не са съгласни с вече съществуващия могат да направят предложения за промени. Това ще направи правилата ясни и разбираеми и децата ще бъдат мотивирани да ги спазват, защото самите те са участвали в изработването им.

Важно е да отбележим, че децата се нуждаят от ясни и прости правила и точни указания за спазването им. Както и, че най-ефективните правила са тези които са договорени между всички заинтересовани страни - деца, родители, учители, ръководство.

Ефективни стратегии на родителите за дисциплиниране на децата

1. Давайте положителен пример. Вие сте модел за подражание за вашите деца. Например ако искате да научите децата, че физическото насилие не е пътя за решаване на конфликти или проблеми, не използвайте физически наказания.
2. Поставете граници, не налагайте прекалено много правила. Преди да наложите правило попитайте сам себе си – необходимо

ли е това? Това правило защитава ли здравето и сигурността на детето? Защитава ли правата и собствеността на другите? Прекалено многото правила са трудни за спазване, не е възможно да не се нарушат, а и обезкуражават детето и в един момент то спира да ги спазва.

3. Правилата трябва да са прости и разбираеми.

4. Включвайте детето колкото се може повече в създаването на правилата. Те не биха искали да нарушават правила, след като са участвали в създаването им и са се съгласили да ги спазват.

5. Помогнете на детето да разбира правилата и какви са последиците от нарушаването им. След като вашето 4 годишно дете спори, че може да пресече улицата само, то трябва да знае какви могат да са последициите от това.

6. Бъдете гъвкави. Някои правила работят докато детето е малко, но когато детето пораства то трябва да получава все повече свобода. Помнете, че към различните деца трябва да се подхожда по различен начин. Това, че нещо е било ефективно при първото ви дете, съвсем не значи че то ще работи с второто.

7. Помогнете на детето да развие самоконтрол. Малките деца нямат развит контрол над поведението си и трябва да бъдат подкрепяни да следват правилата през цялото време.

8. Казвайте на децата кое поведение гразни вас и другите и му обяснете защо е така.

9. Реагирайте веднага, когато детето се държи зле, не изчаквайте да мине време от лошото поведение.

10. Бъдете последователни. Договорете се с другите членове на семейството относно дисциплината. Така детето винаги знае какво ще последва, ако нарушава правилата.

11. Награждавайте детето за доброто му поведение и постиженията му. Нека детето знае, че оценявате неговите усилия.

12. Избягвайте борбата за власт и да доказвате кой е по-по-най. Дисциплината не е игра, в която има победител и губещ. Вие очаквате сътрудничество от вашето дете и вашето дете очаква същото от вас. Уважавайте това, че детето понякога не е съгласно с вас и го изслушайте. Вземете под внимание това което ви казва.

13. Предлагайте му позитивни решения. Избягвайте критиките и съмненията, че ще се справи. Критиките и омаловажаването само ще предизвикат обиди или гняв у вашето дете и ще подкопаят

самочувствието му.

14. Поощрявайте поемането на отговорност и самостоятелността.

15. Запазете чувството си за хумор и точната си преценка и в най-кризисните моменти.

16. Не забравяйте да казвате на детето колко много го обичате. Нека разберат, че лошото поведение е това което не харесвате, а не самите тях.

ИЗБОРЪТ НА УЧИЛИЩЕ И ПОДГОТОВКАТА НА ПЪРВОКЛАСНИКА

Как да изберем училище за нашия първокласник?

Изправени сме пред избора на училище за нашия първокласник. Как обикновено се случва това?

- » Питаме нашите близки и приятели къде учат техните деца и дали са доволни от училището. Добри ли са учителите? Има ли компютри? Има ли занималня следобед? Стол за хранене? Преглага ли се нещо за свободното време на децата?
- » Говорим с родителите на приятелчетата на нашето дете, къде те ще си запишат децата си, за да може да са заедно и да се водят в един клас, да се познават и така няма да се притесняват, че са сами и не познават никого в новия клас.
- » Проучваме кое е най-близкото училище до нашия дом, за да е удобно за детето, а и за нас.
- » Съобразяваме се със способностите на детето – ако пее, рисува, танцува, свири на някакъв инструмент и избираме училище, където има такава паралелка.

Всички тези неща са много важни и колкото повече информация сме събрали, толкова по-вероятно е да вземем най-доброто решение.

Всъщност едно от най-важните неща за първокласника е Учителят. Знаете какво е за детето учителя в начален курс. Това дали детето ще хареса училището и ще ходи с желанието от голяма степен зависи от личността на учителя. Всеки от нас си спомня свой любим учител от детството. Някой, който е вярвал в него, поощрявал го е, вдъхнал му е увереност, че ще се справи и го е подкрепял. Всеки от нас учи по-добре, когато харесва учителя си и се възхищава от него.

Когато децата приемат и обичат даден учител, значи че и той също ги обича и се стреми да ги разбере и да намери най-добрия начин да подходи към тях. Съобразяването с индивидуалните способности и потребности на децата е една от основните характеристики на добрия учител. Втората важна характеристика е учителят да има добро отношение към всеки ученик от класа. Да забелязва притеснените ученици и да създава условия всеки да участва и да се развива спрямо способностите си. Добрият учител умее да предаде материала интересно, разбираемо и да стимулира детското творчество. Той съобразява задачите и изискванията си със способностите на децата. На по-напредналите ученици дава допълнителни задания, а на тези по-изоставащите – по-лесни, за да ги окуражи и допълни пропуските в знанията им.

Така че, когато избираме училище е добре да помислим и за избор на учител на нашия първокласник.

Ето някои добри съвети как да се държат родителите на детето, което тръгва в първи клас:

1. **Будете го спокойно.** Отваряйки очи, то трябва да вижда вашата усмивка и да чува ласкавия ви глас. Въздържайте се да го укорявате и хокате. Сутринта преди училище не е моментът да му напомняте вчерашните бели. Дори и да е оставило разхвърляни играчки, отложете забележката си за след училище.
2. **Не го карайте да бърза.** Разпределете правилно времето, което е нужно за подготовка на детето за училище. Това е ваша, а не негова задача. И ако не смогва, вината също е ваша. На другия ден го разбудете по-рано - толкова, с колкото е "закъсняло" днес.
3. **Изпратете го сито на училище.** До голямото междучасие, когато ще може да закуси, то ще мисли за сандвич или баничка и няма да е достатъчно съсредоточено в уроците.
4. **Не се разделяйте с него с предупреждения от рода на:** "Гледай да не грешаш", "Дръж се добре", "Внимавай да не получиш лоша оценка" и др. Далеч по-полезно е да пожелаете на детето успех, да го окуражите с някоя похвала и ласкави думи. На него и без това му предстои труден ден.
5. **Когато се върне от училище, не го атакувайте с въпроси като:** "Как мина днес?" "Какви оценки изкара?" "Още по-лоши са ироничните подмятания?" "Е, размина ли ти се без двойка днес?" или "Кажу, двойкар, как е успеха?". Посрещайте детето спокойно, без да го обсипвате с хиляди

въпроси. Дайте му възможност да се отпусне. Но ако е силно възбудено и още от прага напират да сподели нещо с вас, не отлагайте разговора за после, изслушайте го - това няма да ви отнеме много време. Помислете си, понякога колко е важно за вас самите някой да ви изслуша.

6. Забележете ли, че детето от нещо е огорчено, но мълчи, не го разпитвайте, докато не се успокои. Тогава то само ще ви разкаже всичко. Ако не го направи, след това внимателно се поинтересувайте. Но не се опитвайте да задоволите любопитството си на минутата.

7. Интересувайте се от успеха на детето си в училище, но не и в негово присъствие. А след като чуете забележките на учителя, не бързайте да линчувате ученика. За да направите правилни изводи, трябва да изслушате и двете страни. Учителите нерядко са субективни. Те също са хора и не са застраховани от пристрастно отношение към своите питомци.

8. Не изисквайте от детето веднага след училище да заляга на уроците. Почивка от 2-3 часа просто му е необходима. Още по-добре е, ако вашият първокласник поспива половин - един час. Това е най-добрия начин да възстанови умствените си сили. Най-подходящото време за подготовка на уроците е от 15 до 17 часа.

9. Не заставайте детето да научи всичко на един дъх. След заниманията от 15 - 20 минути е добре то да си почине 10 -15 минути. И ще е чудесно, ако през това време не седи на едно място, а си играе.

10. Не стойте над главата му, когато си приготвя домашните. Дайте му възможност да работи самостоятелно. Но, ако се налага да му помогнете, въоръжете се с търпение. Спокойният тон, подкрепата (Не се бой, ще се справиш", "Давай, заедно ще успеем", "Аз ще ти помогна") и похвалата, дори и да греша, са му жизнено необходими. А иначе бързо ще убиете желанието му да ви търси за помощ в бъдеще.

11. Не правете с него пазарлъци от рода на: "Ако ти научиш това стихотворение добре, ще ти позволя да гледаш "Лека нощ, деца". Тази порочна практика оставя у детето невярно впечатление за целите на неговото обучение. То може да започне да мисли, че учейки, ви прави услуга, за която вие му се отплащате. Освен това обещанието, което давате, може да се окаже неизпълнимо (например да спре тока) и вие да се озовете в сложна ситуация.

12. Поне половин час на ден посвещавайте само на първокласника, без през това време да се занимавате с домакинстване, с телефонни разговори, гледане на телевизия или разговори с други членове на семейството. Тока то ще разбере, че за вас няма нищо по-важно за него и от радостите, и от несполуките му.

13. Изработете в семейството единна тактика за общуване с

първокласника. Своите разногласия по повод кое е “правилно” кое - не е, изяснявайте без него. Ако той има проблем в училище посъветвайте се с преподавателя му и училищния психолог, потърсете подходяща литература. Не бива да мислите, че всичко ще се реши от само себе си или че постепенно ще натрупате опит. Животът на детето ви не е най-подходящият полигон за експерименти.

14. Отчитайте, че децата, дори и поотрасналите, обичат преди заспиване да им четат приказки, да им пеят песни или просто ласкаво да ги погалият по главичките. Всичко това ги успокоява, помага им да снемат натрупаното през деня напрежение и да заспят по-бързо. Старайте се преди сън да не напомняте за неприятностите през деня, да не си изяснявате взаимоотношенията да не обсъждате вчерашната контролна и др.

Във ваши ръце е малкият първокласник да се справи с учебния материал успешно и да ходи на училище спокоен, дори с удоволствие.

ЧЕТВЪРТО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ “ХРИСТО БОТЕВ”

РЕД ЗА ПРИЕМАНЕ НА УЧЕНИЦИ В ПЪРВИ КЛАС

В IV ОУ “ХРИСТО БОТЕВ”, ГР. ЛОМ

(ПРИЕТ НА ЗАСЕДАНИЕ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИЯ СЪВЕТ
С ПРОТОКОЛ № 5 ОТ 09.04.2008 Г.)

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ:

1. Съгласно чл. 35, ал.1 от ППЗНП в първи клас постъпват деца, навършили 7 години в съответната календарна година. Деца, навършили 6 години, могат да постъпят в първи клас по преценка на родителите или настойниците им, ако физическото и умственото им развитие позволява това и имат издадено удостоверение за завършена подготвителна група.

2. Децата постъпват в първи клас по **молба** на родителите или настойниците им съгласно чл.36, ал. 1 от ППЗНП.

I. НЕОБХОДИМИ ДОКУМЕНТИ.

1. Към молбата за прием на детето в първи клас е необходимо да бъдат приложени следните документи:

а) Удостоверение за раждане на детето – **ксерокопие**.

б) Удостоверение за завършена подготвителна група в детска

градина или в училище – **оригинал**. В случай, че детето не е посещавало такава група, се подава Декларация от родител / настойник, че детето не е посещавало подготвителна група.

в) Здравна карта

I. КРИТЕРИИ ЗА ПОДБОР.

1. При записване на учениците, желаещи да постъпят в първи клас в IV ОУ "Христо Ботев" ще бъдат взети предвид следните обстоятелства:

- а) Близост до училището (доказва се с адресна регистрация, непроменена след първи януари в годината, в която се осъществява приема.)
- б) Наличие на други деца от семейството, обучаващи се в училището;
- в) Детето е завършило подготвителна група в същото училище;
- г) Родител или настойник на детето е учител или служител в училището.

2. Горепосочените критерии служат като основание за предпочитане на един кандидат пред друг, независимо от датата на подаване на документите за записване.

IV. ГРАФИК НА ДЕЙНОСТИТЕ.

1. Молбите, придружени от необходимите документи, се приемат в срок до 30 май.

2. Родителите, подали молби след определения в графика срок, могат да подават молби в училището, ако има свободни места.

3. Записването на учениците в IV ОУ "Христо Ботев", гр. Лом се извършва от 30 май до 15 юни.

4. Записване на ученици може да се извърши и след този срок при наличие на свободни места в училището и след подаване на необходимите документи, но не по-късно от началото на следващата учебна година.

Учениците от първи клас получават пълен комплект безплатни учебници и учебни помагала.

Къде да уча след 7 или 8 клас?

Защо е толкова важно това решение:

Изборът на училище след 7 или 8 клас е свързано с избора на професия или задълбочаване на познанията ни в определена област, която по-късно може да стане основа за професия. Това решение е определящо за знанията, уменията, отношенията, които ще натрупаме в този 4 или 5 годишен период на учене. Изборът на професия е важен за нашата

социлна реализация, парите които ще изкарваме, възможностите за работа, начина ни на живот изобщо за бъдещето ни. Този избор също определя и степенята на образование и дипломата, която ще получим.

Фактори, които влияят при вземането на решение къде да уча

Обикновено младите хора вземат решения като :

- » Се допитват до родителите си - техните професии, както и възможностите им да осигурят пътуване или живеене в друг по-голям град;
- » Следват избора на приятелите си;
- » Избират най-близкото възможно училище, независимо от способностите и интересите си;
- » Избират училище, което ще доразвие талантите им – примерно спорт, музика, изкуства, математика и др.
- » Избират училище, в което техните по-големи братя или сестри са учили.
- » Какви са изискванията на училището към кандидатстващите.

Какъв е най-ефективният механизъм за вземане на решение?

- » Много е важно да знаем какво искаме да учим и да работим за в бъдеще. Ако знаем какво искаме, ще ни бъде по-лесно да определим училището, което ще ни даде знанията и уменията да се реализираме в тази професия.
- » След това е важно да разгледаме всички възможности. Ако няма точно такова училище в нашия регион да търсим възможно най-близкото по специалности и профил, както и такова, което отговаря на нашите способности. Важно е да се запознаем с това какви изпити или други изисквания има училището към кандидатстващите и да преценим дали отговаряме на тях. Важно е да проучим какво осигурява училището примерно допълнителни занимания по даден предмет, извънкласни дейности, общезитие, собствен транспорт, столово хранене, какви са отзивите за учителите и т.н.
- » Добре ще е да обсъдим тези възможности в семейство и да видим какви са бъдещите ползи от всеки избор.
- » Чак след като сме събрали цялата тази информация и сме я обсъдили със семейството, можем да пристъпим към решение.

Успех! Все пак най-важното си остава да вземем решение, което ще ни позволи да развием по-най добър начин своите способности, таланти и умения. Когато направим своя избор да го следваме без да се отказваме при всяка трудност, която срещнем. Така ще си осигурим един по-добър живот в бъдеще.

УЧИЛИЩЕТО И СЕМЕЙСТВОТО – ЗАЕДНО ЗА БЪДЕЩЕТО НА ДЕЦАТА.

Как родителите и учителите могат да си съдействат за успеха на детето в училище. Добри български и европейски практики.

Скъпи родители,

дали харесвате или не харесвате учителите на вашето дете, отнесете се с разбиране и уважение към тях. Вие играете в един отбор и наградата е бъдещето на вашето дете. Ако вие си позволите да се съмнявате в преценката и критикувате учителя, помнете, че това се отразява на доверието на вашето дете към него, а от там и на тяхното общуване.

Само добрите отношения между родители и учители могат да допринесат за успеха и доброто поведение на детето в училище. Има учители, които детето харесва и други, които не харесва. Има учители, които родителите харесват и други, които не харесват. Има учители, които могат да обичат детето и такива които не го разбират. Но какъвто и да е случая, учителят е вторият най-важен човек след родителя в неговия живот. И родителите са способни да направят връзката на детето с учителя по-силна и по-удовлетворяваща.

Позитивната връзка между учителя и родителя помага на детето да се чувства добре в училище и да постига успехи. Тя показва на детето, че то може да се довери на учителя си, защото родителят му вярва. Тази положителна връзка кара детето да усеща, че две важни личности в неговия живот работят заедно. Доброто общуване е много важен фактор за поддържането и развитието на това взаимодействие. Търсенето на общуване и от страна на учителя и от страна на родителя е изключително важно. Родителите се нуждаят от информацията относно това какво и как учи и се гържи тяхното дете, а учителят се нуждае от важната обратна връзка от родителя, за личностните и образователни постиженията на детето извън училище.

Ето какво споделиха по време на нашите семинари родителите, че очакват от учителите

- » Добро образование
- » Дисциплина
- » Да няма дискриминация
- » Разбиране към децата, които имат проблеми с възприемането

на учебния материал

- » Училището да е развлекателно
- » Да има повече игри с учебна цел
- » Да има занималня
- » Да ни уведомяват за проблемите, които имат децата
- » Ако децата не посещават училище – незабавно да бъдат уведомявани родителите
- » Да имат координати на родители за поддържане на активна връзка
- » Достъпен език, за да разбира родителят какво учителя иска от него

Ето какво са готови да направят същите тези родители, за да си съдействат по-добре с учителите

- » По-често да търсят учителите и да разговарят с тях за детето.
- » Да се интересуват как се развива детето.
- » Ако има проблем да се опитват да го решат заедно с учителя.
- » Общи срещи с родители и деца
- » Да помагат на децата в къщи, доколкото могат.

Какво очакват учителите от родителите:

- » Съдействието от родителите на редовните ученици да окажат влияние на нередовните ученици
- » Упражняване на контрол върху домашните работи
- » Поддържане на връзка с класния ръководител
- » Проверяване на бележниците
- » Активно участие в училищния живот – родителски срещи, тържества, разговори с учителите;
- » Да се научат да уведомяват класния ръководител при всяко отсъствие на децата
- » Ромските НПО да съдействат за посещаемостта на учениците в училище и да мотивират семействата да пускат децата на училище

Ето какво са готови да направят учителите, за да си съдействат по-добре с родителите

- » По-близък контакт с родителите;
- » Посещение по домовете
- » Планиране на подходящи мероприятия

- » Активно участие в разрешаването на възникнали конфликти
- » Организиране на здравни беседи
- » Открит урок с родители
- » Включване на родители пряко в учебната дейност
- » Привличане на родителите в спортния живот
- » Делегиране на отговорности

Видимо е, че добрите отношения между родителите и учителите са въпрос на договаряне и постигане на съгласие. Всяка от двете страни има своята роля за пълноценното израстване на детето и е добре родители и учители да работят заедно: да не се конфронтират, да не оспорват авторитетите си, да не се опитват да доминират. Така детето ще се чувства спокойно и сигурно, че най-важните да него възрастни го водят в правилната посока. А и така няма да се опитват да оправдава постъпките си с думите на някой от другите възрастни.

Защо някои деца спират да ходят на училище?

Има различни причини децата да спрат да посещават училище, като най-общо може да се разделят на 4 групи:

1. Причини свързани с ученето – трудности при усвояване на учебния материал и натовареността в училище; сложността на учебното съдържание; неподходящи методи на преподаване; трудности с конкретен учебен предмет
2. Психологически причини – не добро отношение към училището, страх от институции и отделяне от семейството, където всичко е познато и няма заплаха, трудности в общуването със съучениците и / или преподавателите, личностни особености.
3. Причини свързани с културата на различните етноси - ценности, разбрания, убеждения в самия етнос.
4. Управленско - административни причини – отсъствията и изключването, възможностите за продължаване в следващ клас, алтернативното завършване на образователна степен и др.

Как прекъсването на образованието повлиява на живота им?

1. Младия човек остава извън средата на своите съученици;
2. По-трудно си намира работа;
3. Не може да разчита на постоянна и добре платена работа;
4. Ниски доходи
5. Безработица
6. Не добри битови условия.
7. Затваряне в семейството и общността
8. Повлияване от други млади хора, които не посещават училище - риск за образуване на банди и криминални прояви.
9. Настройване против другите хора и обществото, че не е сбъднал желанията и мечтите си.

Сигурно могат да се изброят ще много неблагоприятни последици за младите хора, които рано напускат училището. Важно е да се отбележи, че образованието е свързано с последващия начин на живот и ранното напускане на училище очертава трудно бъдеще за младите хора и техните семейства.

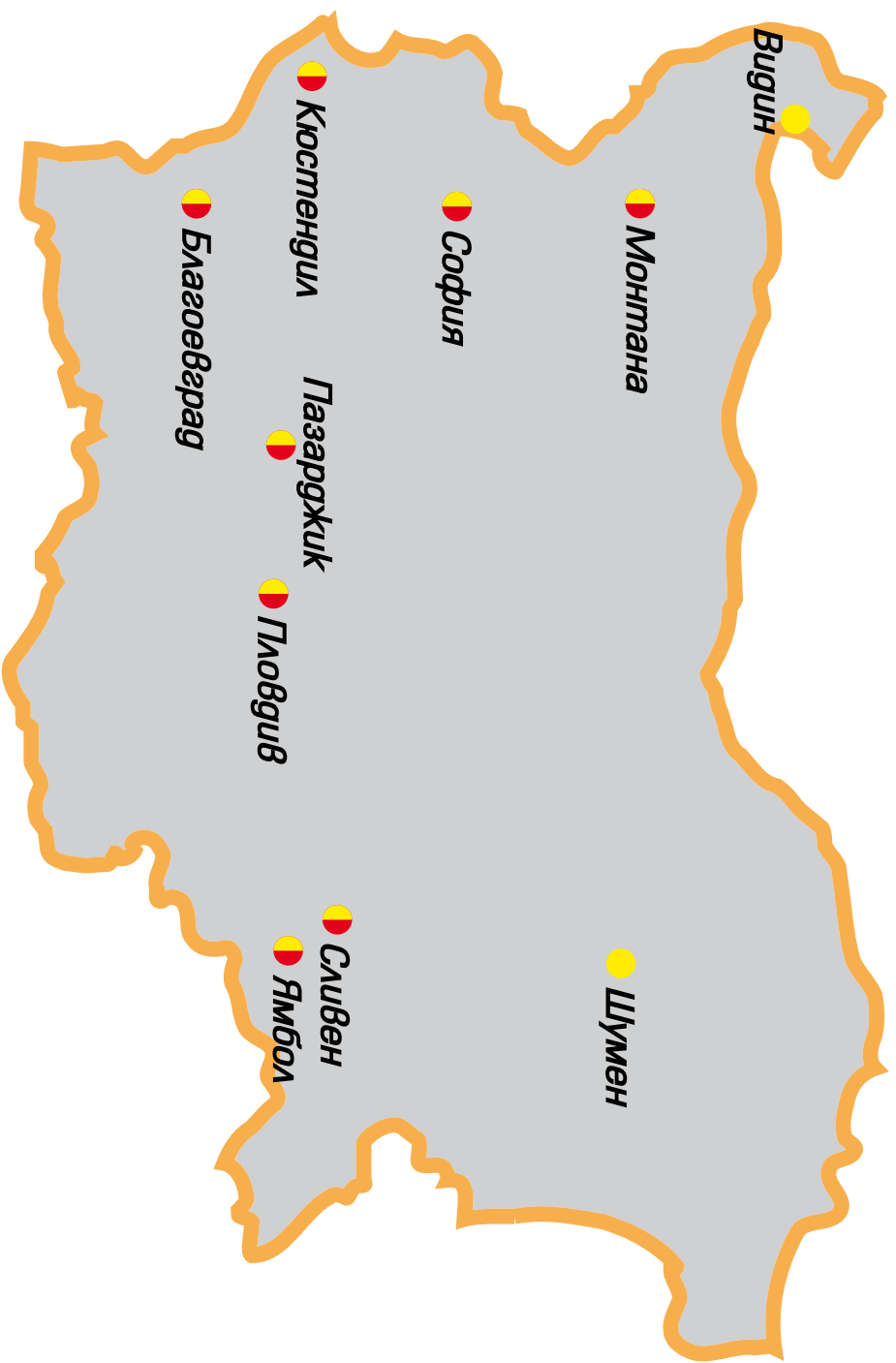
“Наръчник на родителя” е изготвен от експерти на проекта Марияна Георгиева, Цвета Петкова, Радостин Манов, г-жа Минчева - директор на СОУ „Неофит Рилски” в Твърдица, г-жа Десислава Александрова - директор на V ОУ “Христо Ботев” в Лом, както и от всички участвали в обученията родители и учители.

Населени места, в които се прилагат нови форми на Извън класни и Извън учебни дейности и включване на ролята на проектите сред училищни учители, интеграция в етнически смесени класове ученици от малцинствени групи в неравнопоставено положение със специален фокус върху ромите

София – област Един Пелин Долна баня	Област Шумен с. Тодор Икономово, общ. Каолинново Върбица
Област Пловдив Перущица Брезово	Област Ямбол Стралджа Боярово
Област Пазарджик Ракитово Белово	Област Сливен Котел Твърщица
Област Кюстенгича Кочериново Бобов Дол	Област Монтана с. Медковец
Област Благоевград Петрич с. Гърмен	Област Вичин Кула

Населени места, в които се организират и провеждат погребителни курсове за ромски ученици за подготовка за кандидатстване след 7 или 8 клас в гимназиална степен на средно образование в гимназии, профилни гимназии, средни общообразователни училища, професионални гимназии, спортни училища, училища по изкуствата и клубовете

Област Монтана Лом Вълчегръм с. Долни Цибър – общ. Вълчегръм Вършец	Област Пазарджик с. Черногорово – общ. Пазарджик с. Дорково - общ. Ракитово
Област Благоевград: Сангански	Област Пловдив Перущица
Област Кюстенгича Бобов дол Кюстенгича Сатарева баня	Област Сливен Котел Твърщица Сливен
София-област с. Доганово – общ. Един Пелин	Област Ямбол Ямбол Стралджа с. Зимница – общ. Стралджа

Вигин

Монтана

София

Кюстенгичи

Пазарджик

Пловдив

Благоевград

Шумен

Сливен

Ямбол

Проект, финансиран от Европейския съюз и изпълняван от
Консорциум с водещ партньор Хюмън Дайнамикс

В консорциум с:

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ
"Св. Климент Охридски"

Prime Consulting

РОС "КУПАТЕ"

Това издание се публикува с финансовата подкрепа на Европейския съюз. Изложените в него становища са лично мнение на партньорите по проект "Техническа помощ при изпълнението на компонент „Образование“ от многогодишен ФАР проект „Подобряване на състоянието и интеграция на малцинствени групи в неравностойно положение със специален фокус върху ромите“, БГ 2005/017-353.01.03 EuropeAid/122905/D/SER/BG и следователно по никакъв начин не отразяват официално становище на Европейската Комисия

